

Školní zralost

Mgr. Šárka Juráňová

Speciální pedagog, PPP Ostrava

Školní zralost

ZRALOST - způsobilost dítěte absolvovat školní vyučování je závislá na zrání a vývoji organismu.

fyzická
psychická
sociální

Školní připravenost

- závisí především na výchově v rodině a na prostředí
- Kompetence rozumové, emočně-sociální, pracovní a tělesné

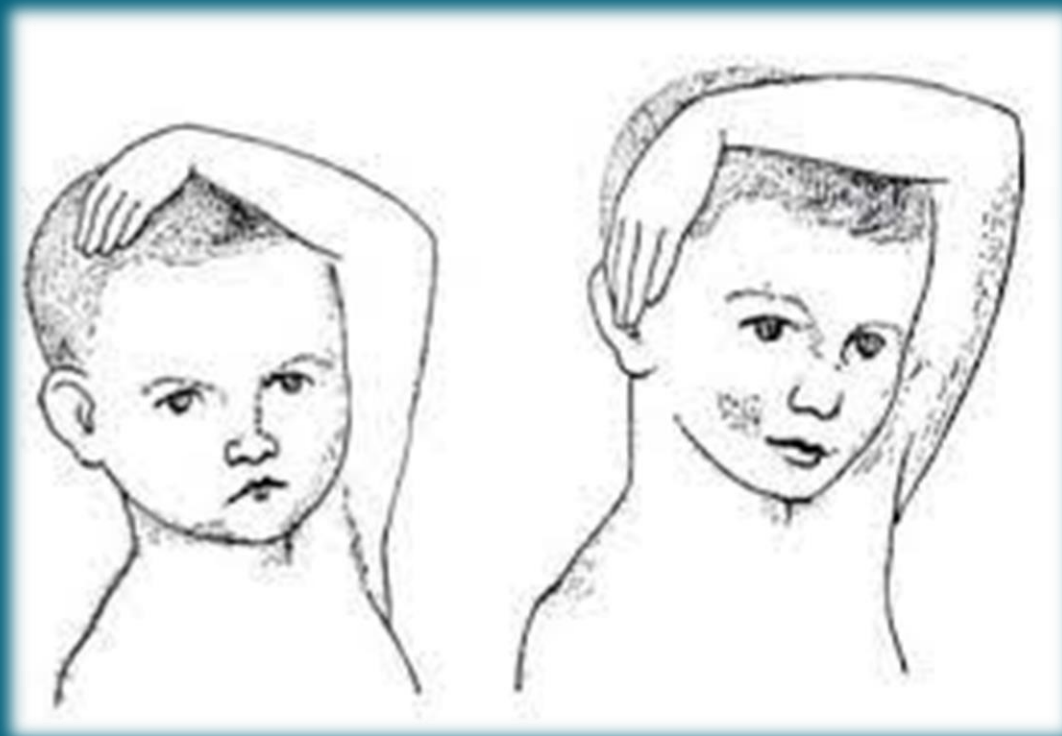

Fyzická zralost

- Zdravotní stav
- Věk
- Výška a váha
- Dentice

Fyzická zralost

Filipínská míra

Fyzická zralost

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

- Je dítě hodně často nemocné?
- Je moc droboučké na to, aby uneslo aktovku?
- Začala už výměna chrupu?

Fyzická zralost

Hrubá motorika

pohyby velkých svalových skupin.

Rozvinutá hrubá motorika je základním stavebním kamenem jemné motoriky.

Hrubá motorika

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

- Je dítě při běhání či skákání neobratné?
- Skáče oběma nohama snožmo / skáče po jedné noze?
- Je méně obratné při každodenních činnostech?
- Daří se mu chytat míč, házet správným směrem? Hází míč jednou rukou / oběma rukama?
- Naučilo se jezdit na kole bez přídatných koleček?

Fyzická zralost

Jemná motorika

motorika ruky a pohyby malých
svalových skupin

schopnost přesně, obratně,
kontrolovaně manipulovat s malými
předměty na malém prostoru.

Jemná motorika

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

- umí uchopit do špetky?
- přebírá hrách, drobné korálky?
- navlékne nit, korálky?
- postaví věž z kostek?
- zapne si knoflíky, zip?
- stříhá papír nůžkami?
- zaváže si tkaničky?

Fyzická zralost

Oromotorika

motorika mimických svalů, rtů a jazyka

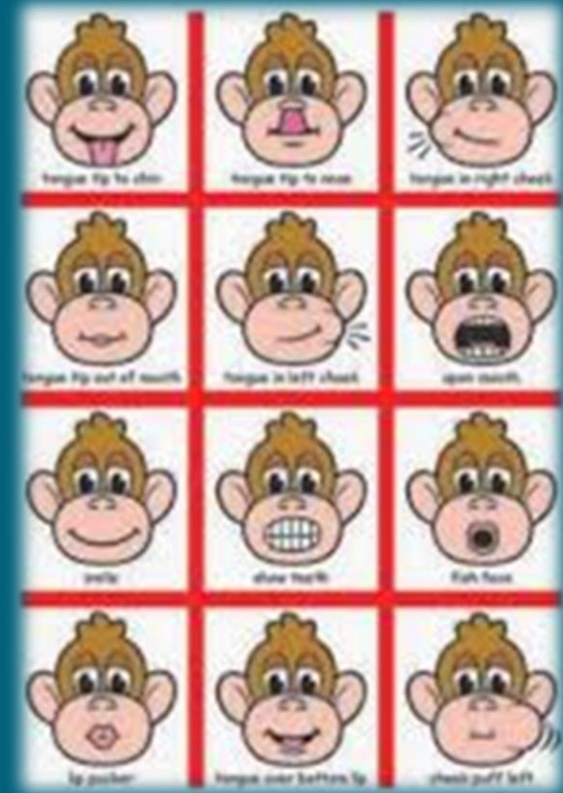

je nezbytným předpokladem pro artikulaci, správnou a zřetelnou mluvu

Oromotorika

Motoriku úst a jazyka můžeme cvičit např.

- Vypláznutí jazyka
- Olizování horního/ dolního rtu.
- Kroužení jazykem – olizující se kočička.
- Čertík – bl...bl...bl... bl...bl.
- Vytvarování jazyka do ruličky.
- Střídavé tlačení jazykem zevnitř do tváří.
- Vysouvání dolní čelisti.

Fyzická zralost

Grafomotorika

soubor činností, které člověk vykonává při psaní a kreslení
jsou založeny na koordinaci oka a ruky

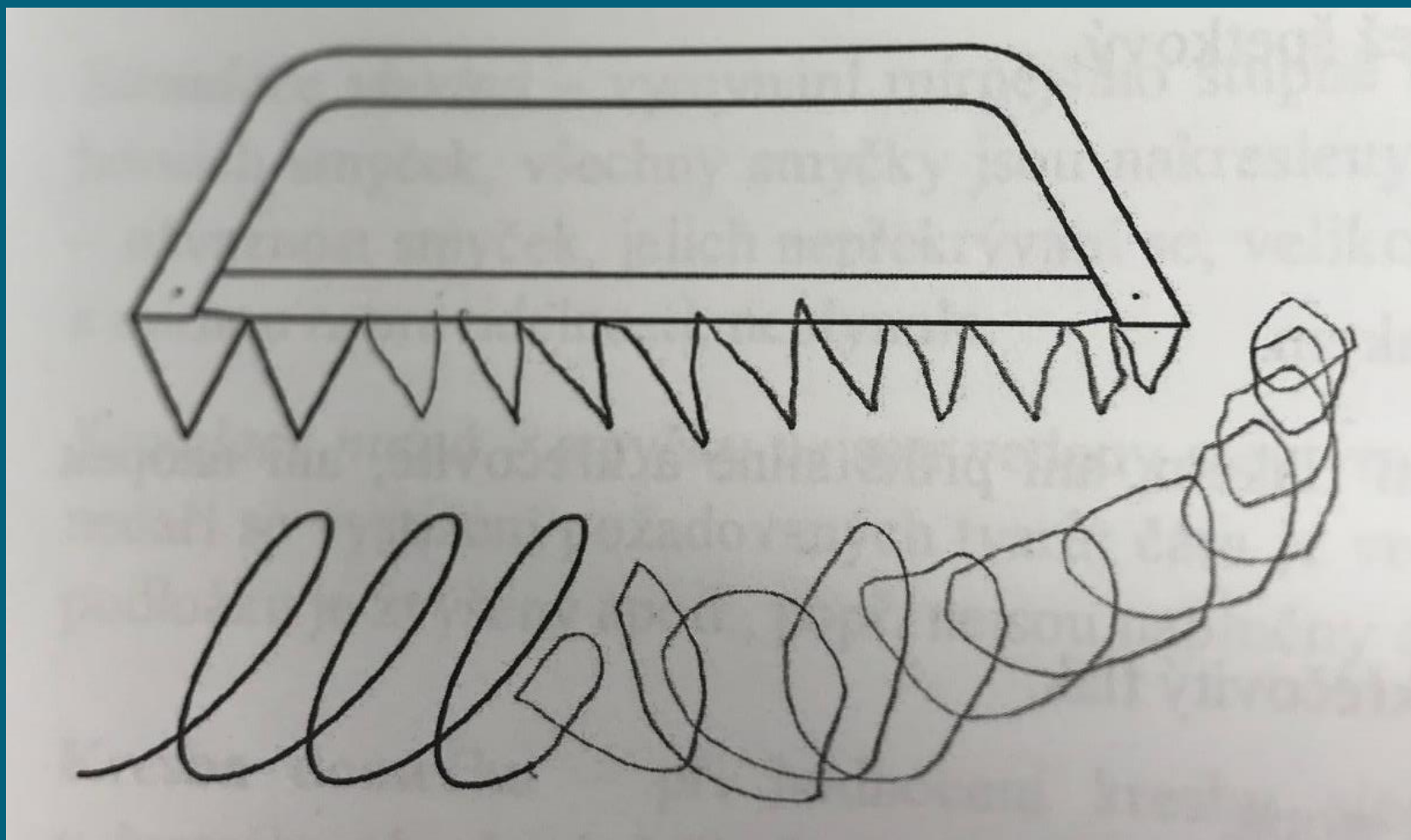

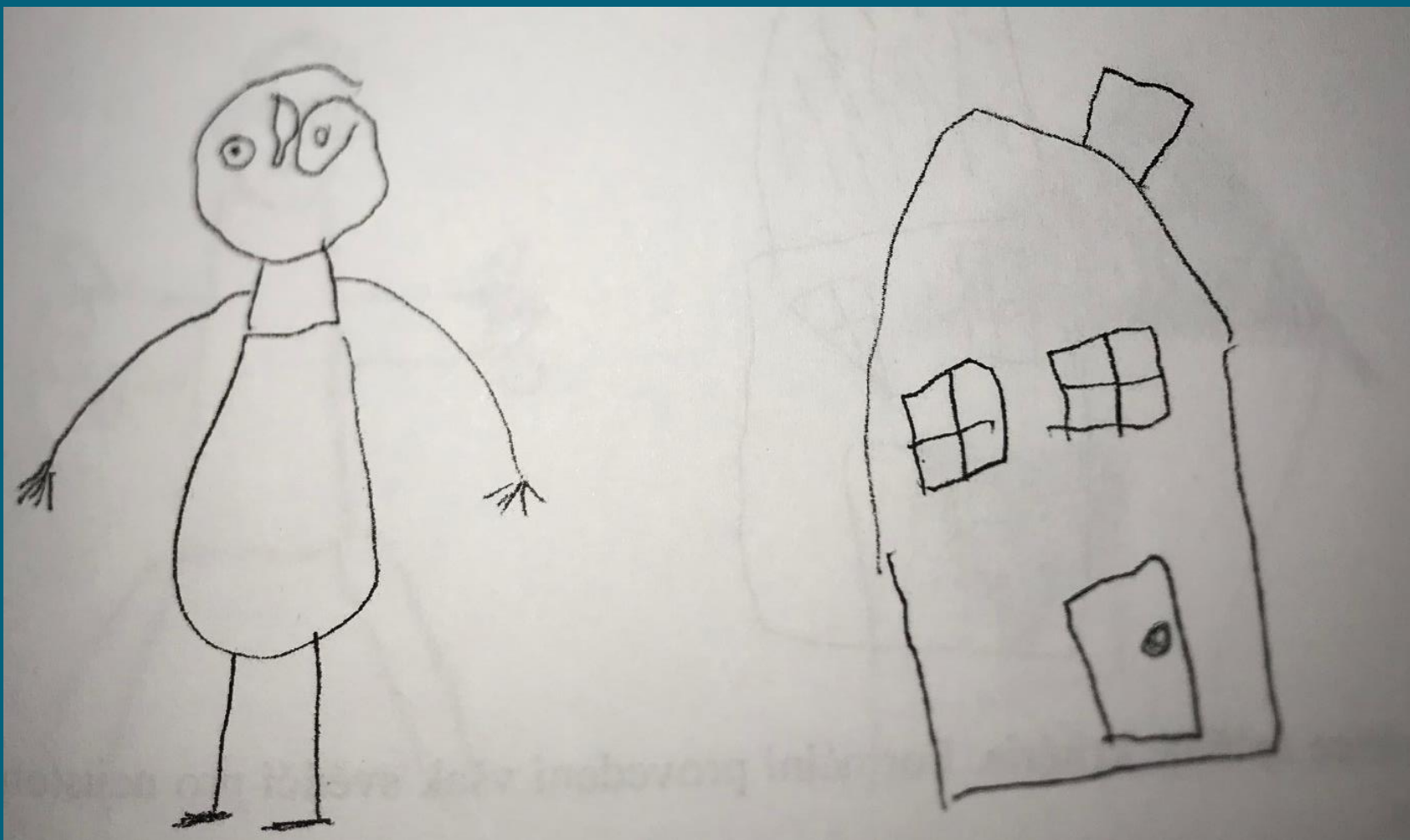
Grafomotorika staví na vyzrálé hrubé a jemné motorice, na motorické koordinaci

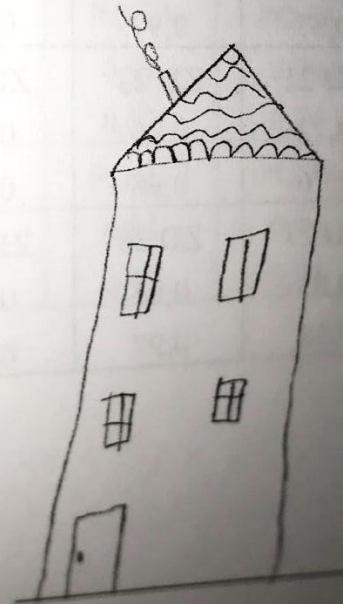
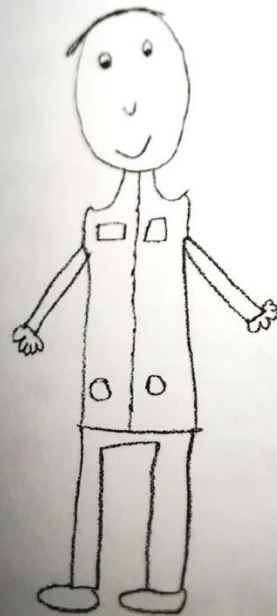
Grafomotorika

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

- Kreslí / vybarvuje rádo?
- Drží při kreslení správně tužku? Tlačí hodně na pastelku?
- Přetahuje hodně při vybarvování?
- Obtahuje tiskací písmeno?
- Vybarvuje omalovánky?
- Dokresluje nedokončené obrázky?
- Dokáže jedním tahem spojit dva body vodorovně i svisle?

Fyzická zralost

Lateralita - preference končetiny, oka, ucha...

Lateralita je důležitá pro nácvik čtení a psaní

Mentální zralost

- rozvinuté kognitivní / poznávací funkce
- přirozená úroveň inteligence
- základní pracovní návyky

Mentální zralost

- Na rozumový vývoj má vliv prostředí, pobyt mezi ostatními dětmi, společné hry, vhodné hračky, pohádky a příběhy.
- Jednotlivé funkce na sebe navazují, jsou vzájemně propojeny a jedna bez druhé nemohou samostatně fungovat.

Kognitivní funkce

- Prostřednictvím kognitivních funkcí člověk vnímá svět kolem sebe.
- Umožňují člověku učení, zapamatování, přizpůsobování se okolnímu prostředí.

- vnímání
- koncentrace pozornosti
- paměť
- řečové funkce
- schopnost myšlení

Mentální zralost

Vnímání

- Zrakové vnímání
- Sluchové vnímání
- Vnímání prostoru
- Vnímání času

Mentální zralost

Zrakové vnímání

- Pomocí zraku vnímá dítě své okolí.
- Poskytuje informace o tvaru, barvě, velikosti, vzdálenosti, prostoru, směru, klidu i pohybu.
- Zrak ovlivňuje rozvoj řeči a myšlení, vizuomotorickou koordinaci, prostorovou orientaci, základní matematické představy.

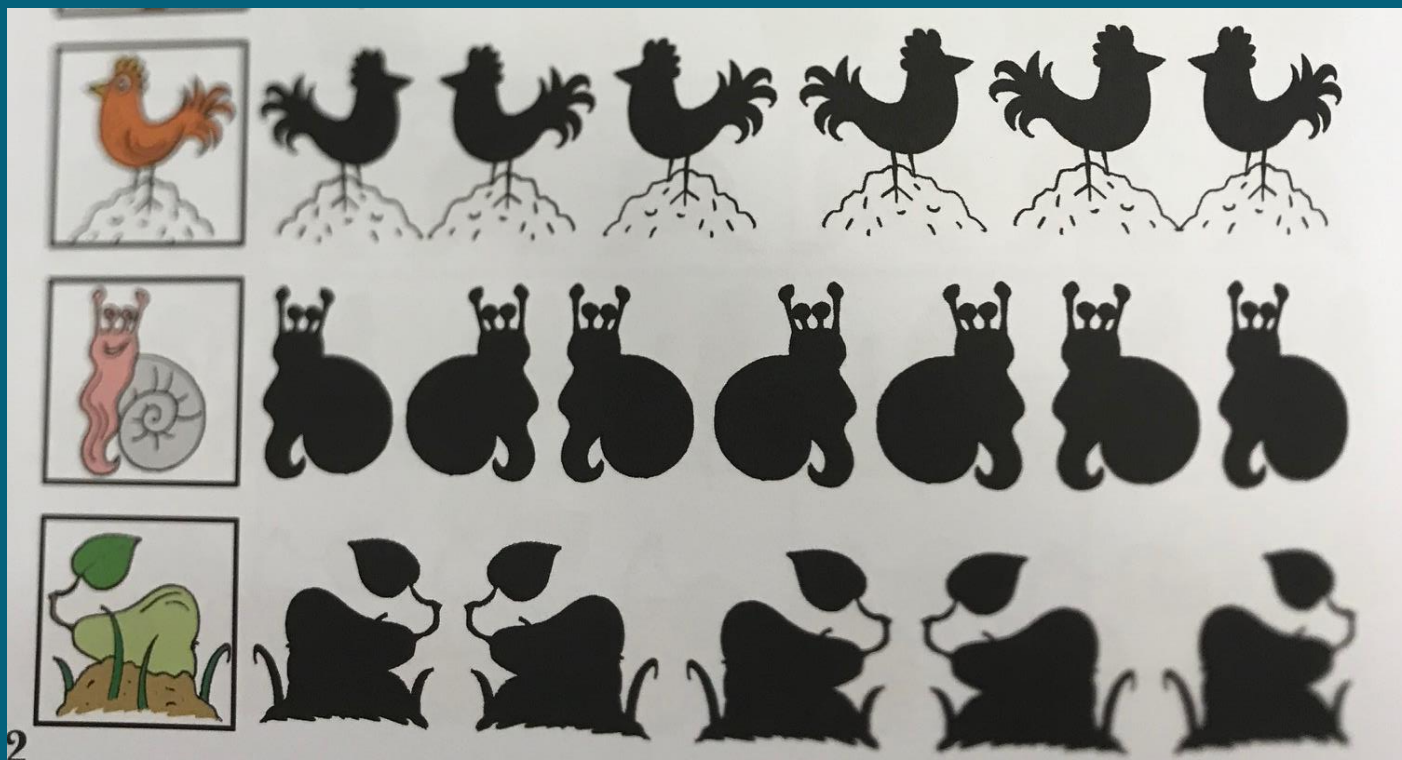
Zrakové vnímání

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

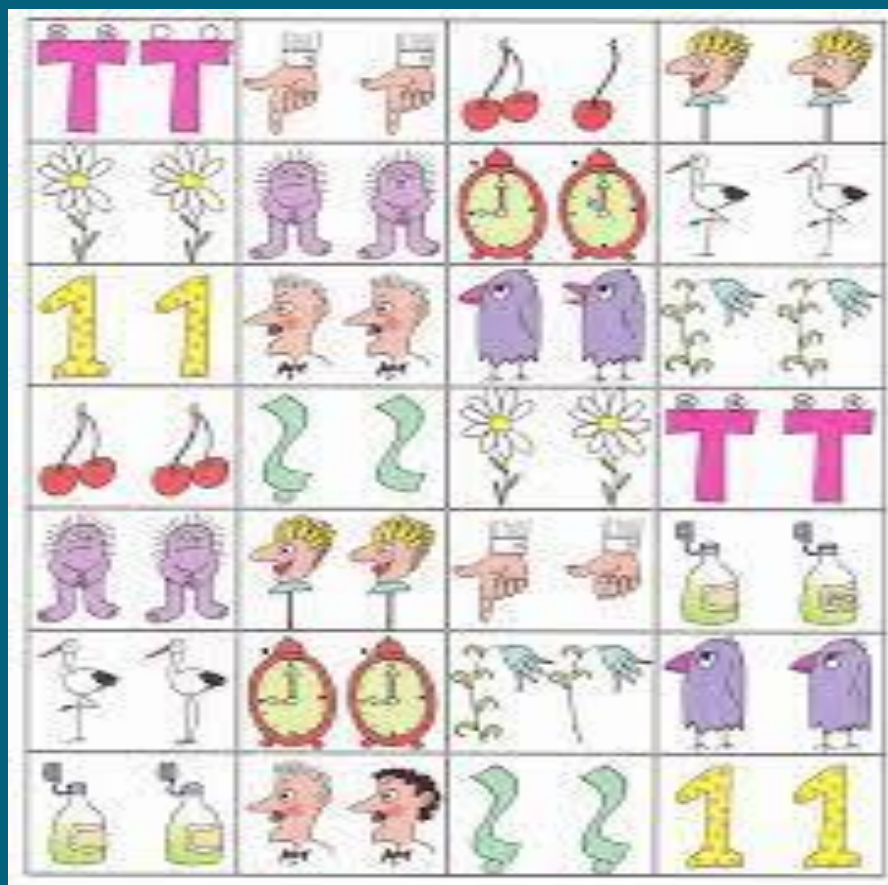
- Daří se dítěti skládat puzzle?
- Daří se mu najít rozdíl mezi dvěma podobnými obrázky?
- Pojmenuje, který předmět chybí ze šesti předmětů?
- Vzpomene si, kde který obrázek ležel?
- Hraje rádo pexeso?

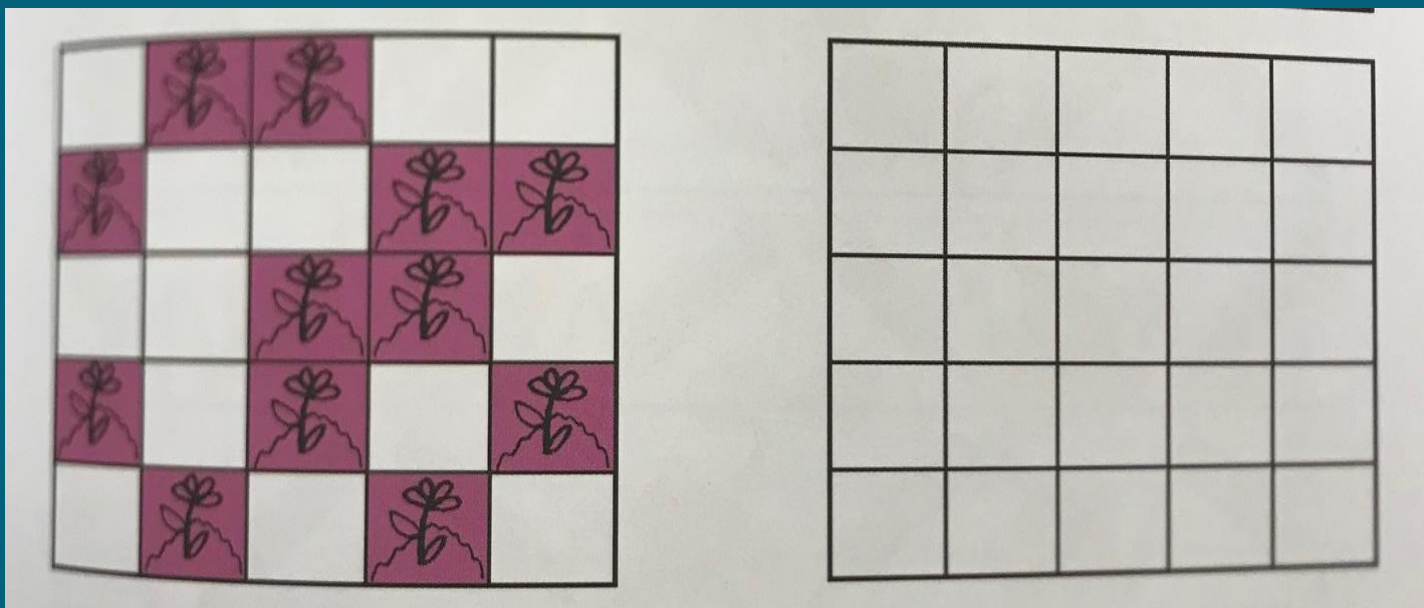
Najdi správný stín

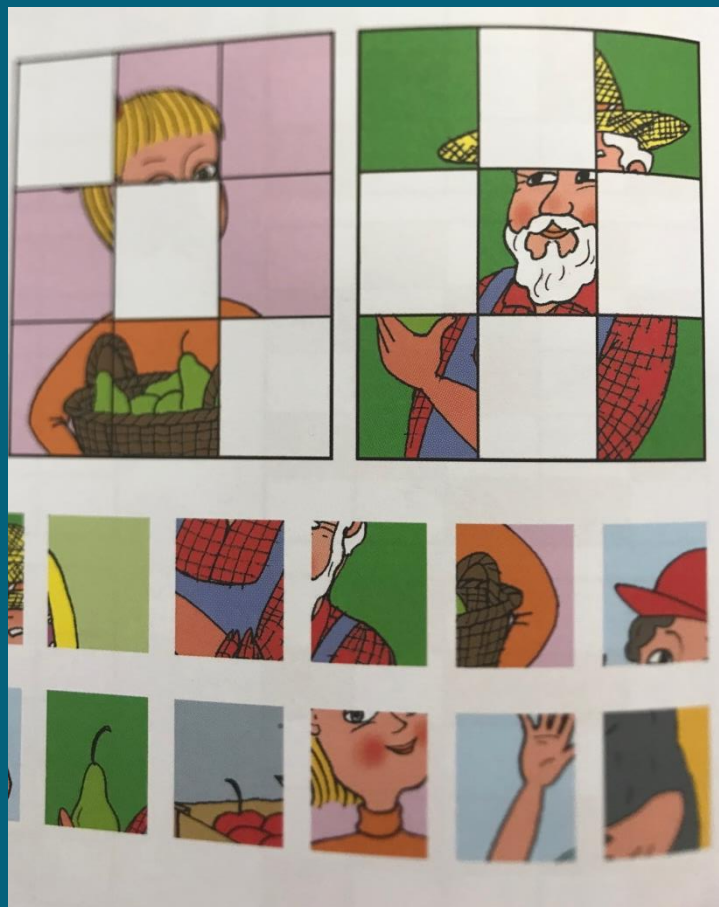
Stejné, nebo jiné?

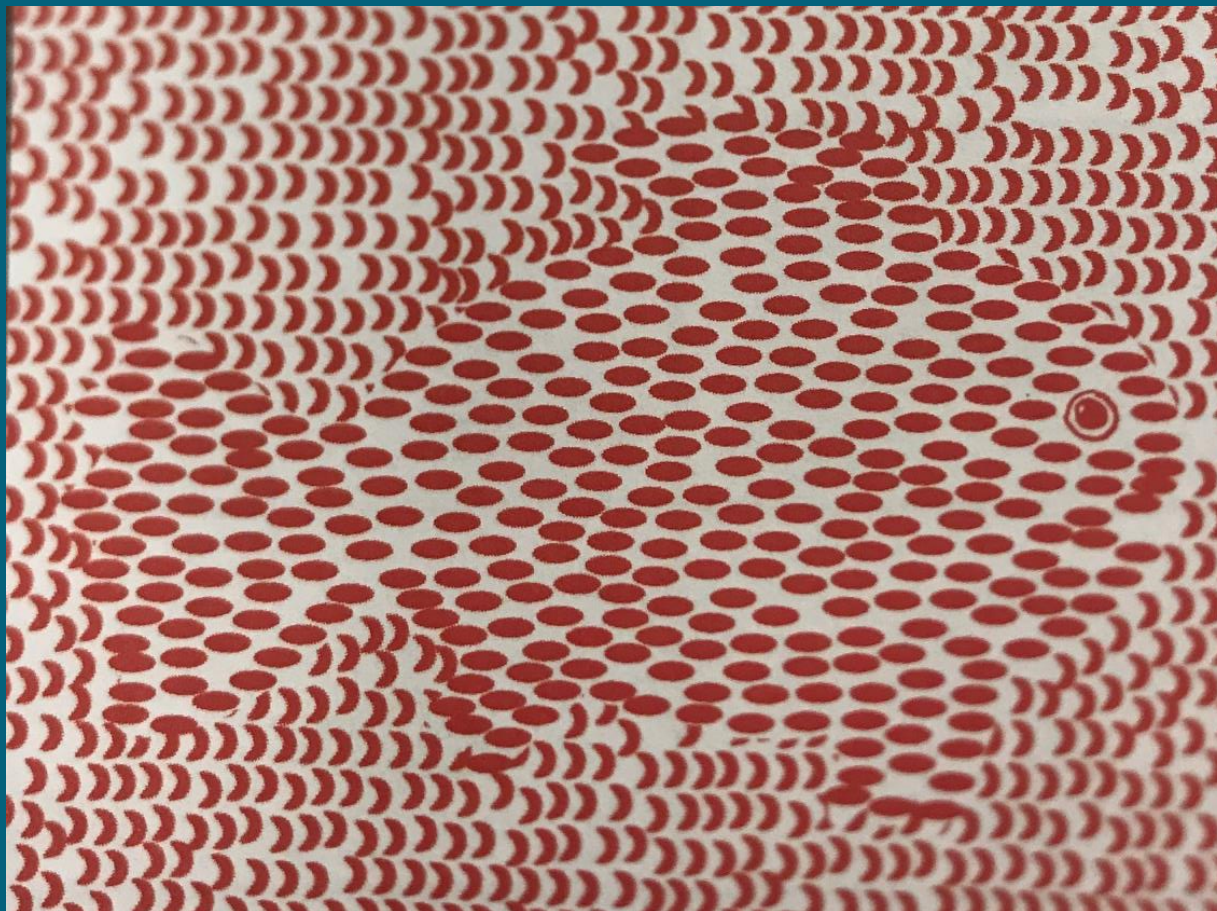
Vybarvi políčka stejně

Najdi chybějící dílky

Co se schovává na obrázku?

Mentální zralost

Sluchové vnímání

- Sluchem je člověk informován o tom, co se děje v jeho okolí, přijímá signály pro svou bezpečnost.
- Sluch je důležitý při získávání pohybových a mluvních dovedností, sluchovou kontrolou těchto výkonů je člověk spjat se svým okolím.

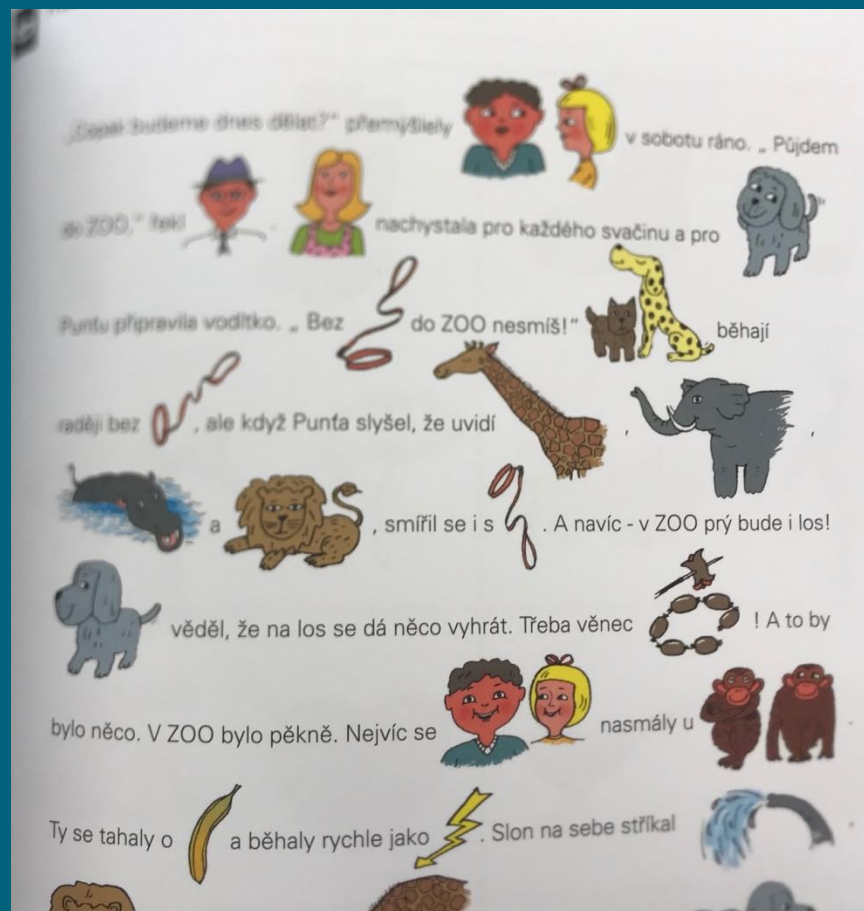
Sluchové vnímání

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

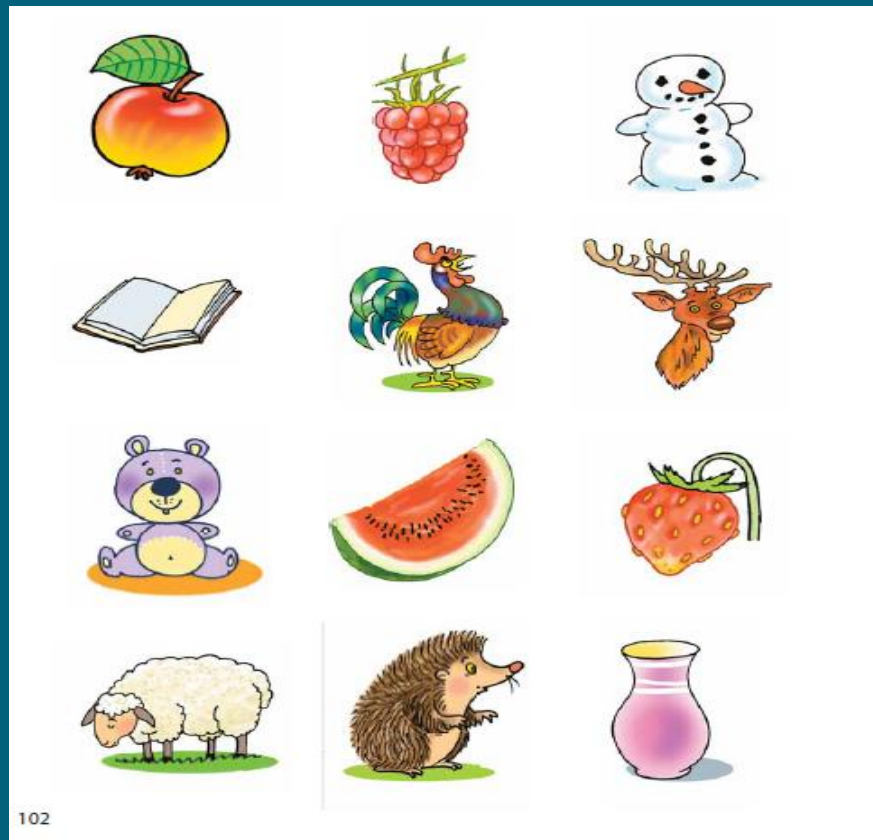
- Určí první hlásku ve slově?
- Určí poslední hlásku ve slově?
- Rozliší slova lišící se v hlásce?
- Rozliší délku samohlásky ve slově?
- Určí počet slabik ve slově?
- Zvládá rytmezaci?

Doplň správně slova

Řekni, co začíná na stejnou hlásku

Mentální zralost

Vnímání prostoru

- pro vnímání prostoru je pro dítě důležitý pohyb a smysly - zrak, sluch, hmat.
- je důležité pro orientaci v prostředí, pro osvojování sebeobslužných dovedností, pro rozvoj herních aktivit, grafomotoriky, školních dovedností

Do vnímání prostoru zahrnujeme rovněž i chápání pojmů:

- nahoře – dole, vpředu – vzadu, vpravo - vlevo.
- na, do, v, před, za, nad, pod, vedle, mezi, hned za, hned před, apod.

Vnímání prostoru

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

- Zvládne dítě napodobit pohyb?
- Rozpozná poslepu hmatem předměty?
- Orientuje se na svém těle?
- Ubrzdí včas koloběžku?
- Bojí se míče, který na něj letí?
- Určí, který předmět je větší?
- Pojmenuje, co je nahoře, co je dole?
- Orientuje se v prostoru školky?

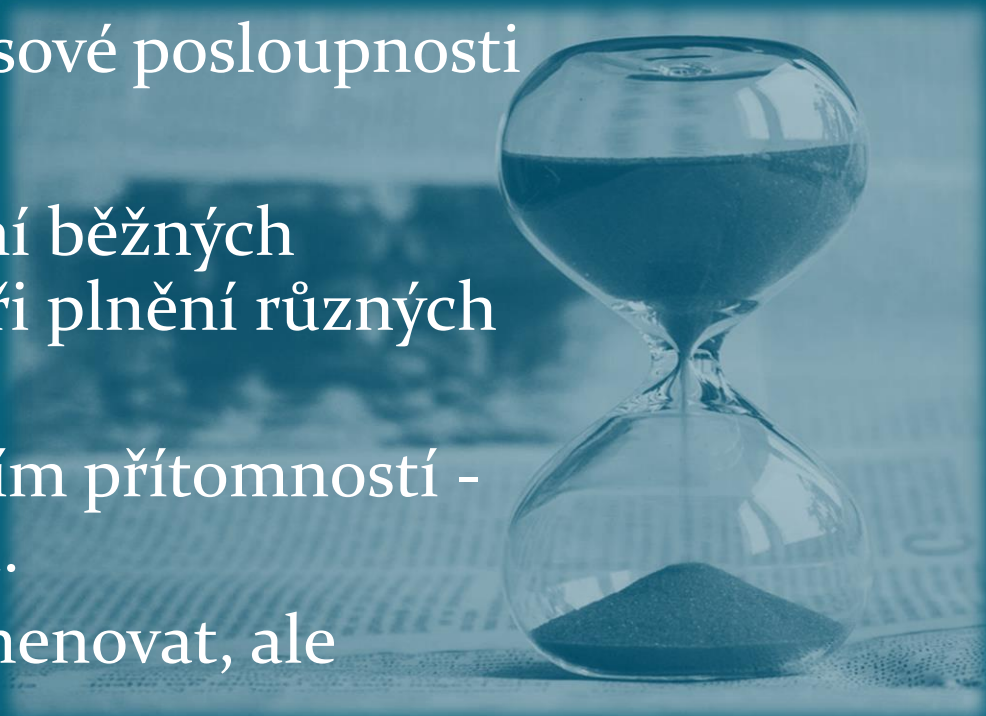

Mentální zralost

Vnímání času

důležité pro uvědomění si časové posloupnosti

- pořadí úkonů při vykonávání běžných činností, při sebeobsluze, při plnění různých úkolů
- Předškolní dítě žije především přítomností - dnes, zítra, ráno, večer apod.
- Delší časové úseky umí vyjmenovat, ale nedokáže si je představit.

Vnímání času

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

- Chápe pojmy „včera“, „dnes“ a „zítra“?
- Umí pojmenovat dny v týdnu?
- Ví, co nejčastěji dělá na jaře, v létě, na podzim a v zimě?
- Orientuje se v čase: ví, kdy snídáme, jdeme do školky, obědváme, večeříme?

Mentální zralost

Pozornost a exekutivní funkce

úzce souvisí s pracovní zralostí dítěte

- dokáže se soustředit 15–20 minut jak na hru, tak i na strukturovanou činnost
- dokáže oddálit uspokojení okamžitých potřeb

Pozornost a exekutivní funkce

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

- Zvládá dítě úkoly, které vyžadují plné soustředění?
- Umí se soustředit na hru, kterou si samo vybralo?
- Dokáže pracovat systematicky a samostatně, nebo pouze s pomocí dospělého?
- Přestane dítě pracovat při sebemenší překážce a na práci rezignuje?
- Je zřetelné, že dítěti práce přináší uspokojení?
- Rozptyluje ostatní děti jinou činností, než na které má pracovat?

Mentální zralost

Paměť

- u dítěte předškolního věku je neustále převaha konkrétnosti a mimovolnosti
- převládá paměť mechanická, ale rozvíjí se už i paměť slovně logická
- mechanická paměť je založena na opakování a memorování
- logická paměť těží z myšlení a porozumění spojitosti

Mentální zralost

Řeč

- dítě potřebuje mluvenému slovu správně porozumět
- musí se umět samo vyjádřit
- posuzujeme případnou zralost jednak vzhledem k obsahu a formě sdělení, tak k výslovnosti.

Řeč

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

- Vynechává hlásky nebo je nahrazuje jinou hláskou? Je již v péči logopeda?
- Ukáže na obrázky, které říkáme, pojmenuje obrázky, které ukazujeme?
- Tvoří nadřazené pojmy, slova opačného významu?
- Umí zformulovat otázky a vyjádřit svůj nápad, myšlenku?
- Umí samostatně převyprávět pohádku? Přednese básničku, písničku?
- Mluví gramaticky správně?
- Navazuje při rozhovoru oční kontakt?

Mentální zralost

Myšlení

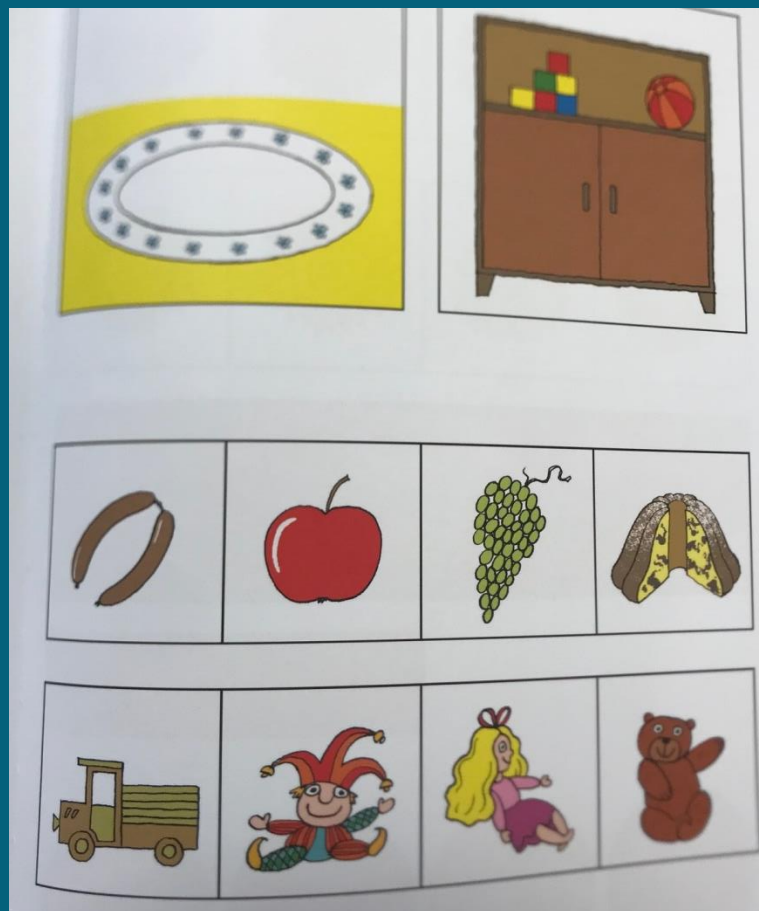
- myslet znamená především uvědomovat si vztahy mezi předměty a ději reálného světa, pro které máme slovní označení.
- Školsky zralé dítě by mělo být schopno provádět základní myšlenkové analýzy a syntézy.
- **analýza** - myšlenkové rozčlenění celku na části
- **syntéza** - sjednocování či kombinování jednotlivostí do určitého mentálního celku

Myšlení

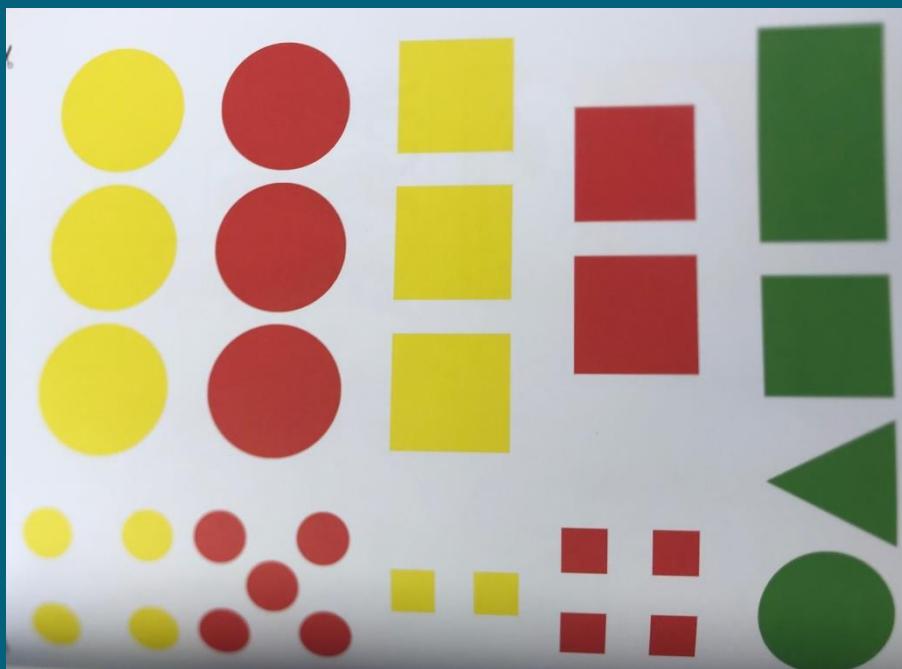
Ukazatele, které nám mohou napovědět...

- Dokáže roztrždit obrázky nebo prvky do stejnorodých skupin?
- Umí rozlišit podobnosti a rozdíly?
- Určí nadřazený, opačný, podobný pojem?
- Určí, co je větší / menší, určí příčinnosti a následnosti?

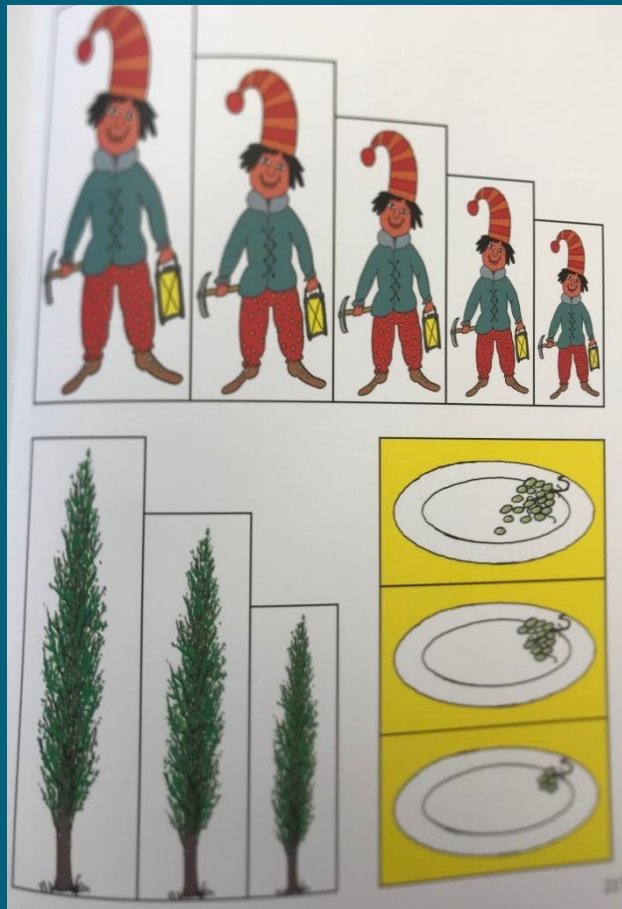
Co kam patří?

Třídění do skupin podle vlastností

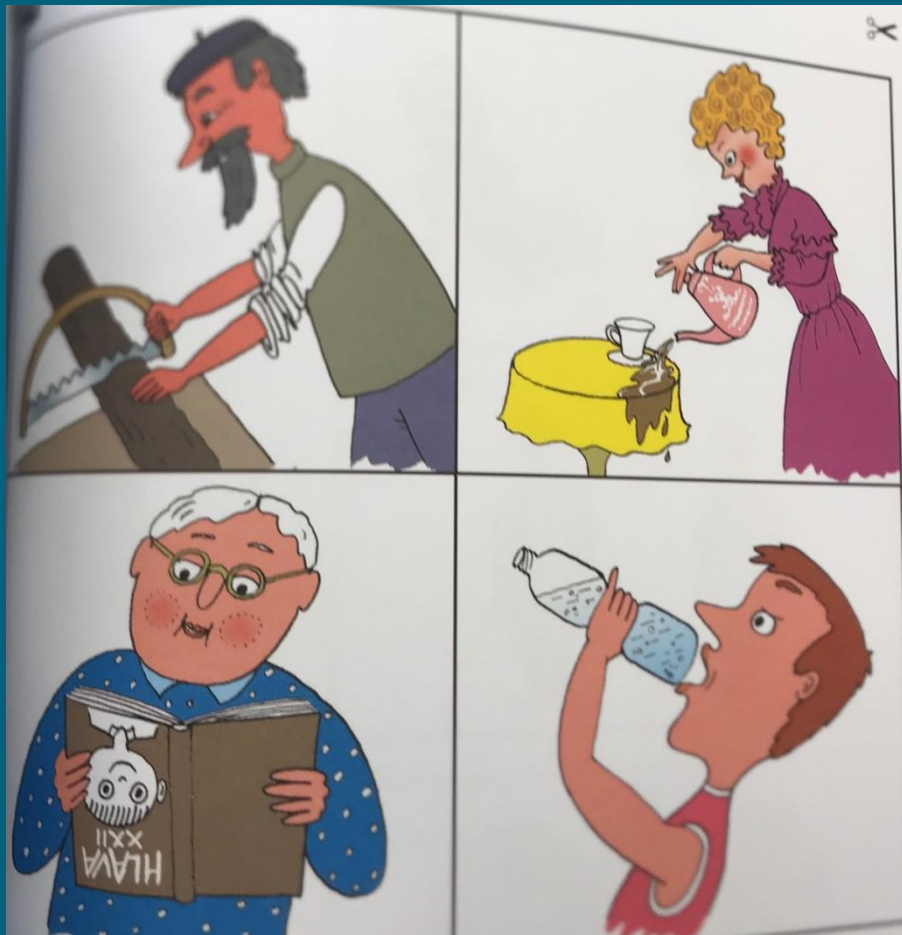
Řazení podle velikosti a množství

Dějová posloupnost

Nesmysl

Mentální zralost

Předčíselné představy

- Na vytvoření základu tzv. předčíselných představ se podílí motorika, vnímání zrakové, sluchové, hmatové, prostorové, časové a řeč
- porovnávání předmětů malý - velký, dlouhý - krátký
- třídění předmětů podle druhu, barvy, velikosti...
- řazení podle velikosti – velký, střední, malý
- Předškolák by měl chápat množství do šesti.

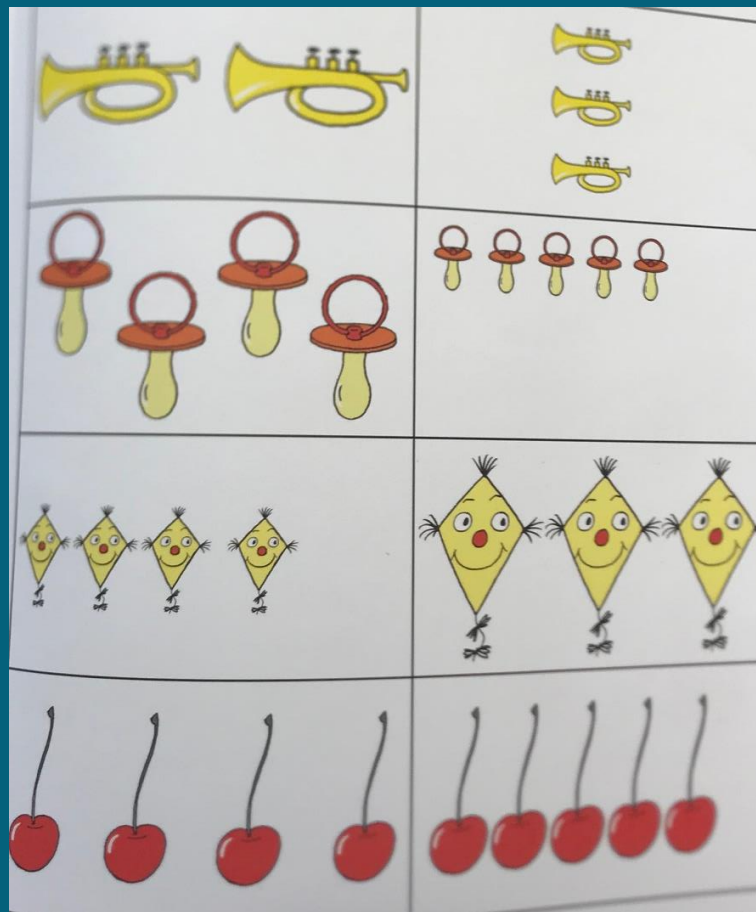

Předčíselné představy

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

- Třídí předměty podle barvy, velikosti a tvaru?
- Poznává, co do dané skupiny nepatří a proč?
- Seřadí předměty (4–6 předmětů) podle velikosti?
- Rozpoznává, pojmenuje a nakreslí kruh, čtverec, trojúhelník, obdélník?
- Rozumí významu slov nic, všechno, nikdo, všichni, málo, žádní, někteří?
- Umí přiřadit k číslu potřebné množství? Umí přidat o jedno více?
- Zvládne doplnit množství, když řeknete „doplň předměty do pěti/šesti“?

Kde je více, kde méně?

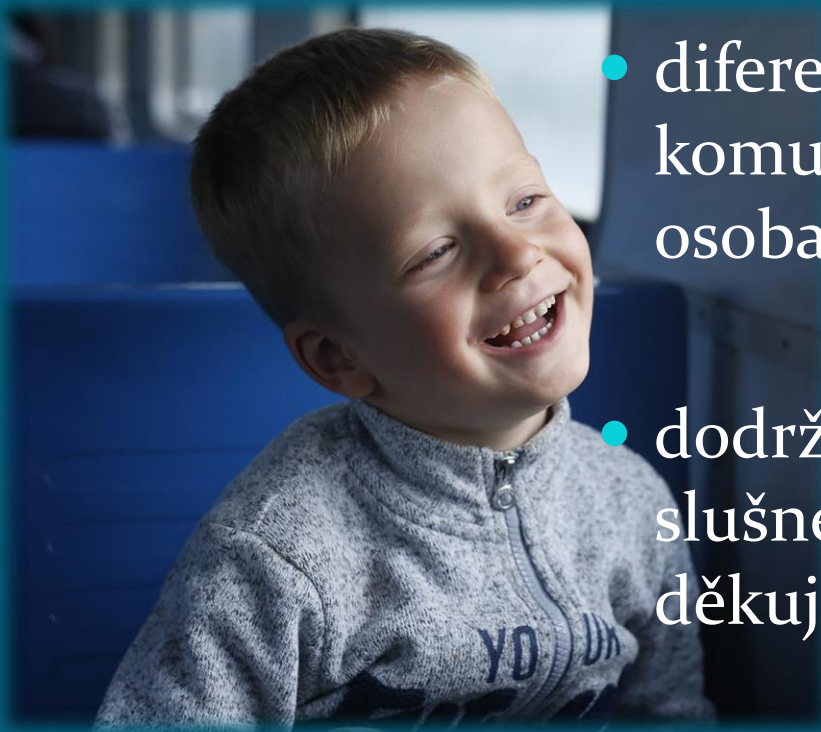

Sociální a emoční zralost

- Největší vliv na rozvoj dítěte v této oblasti má rodina.
- U dětí, které mají bezpečné zázemí, převažují pozitivní emoce. Děti, které potřebné jistoty nedosáhly, reagují častěji negativně a odtažitě.
- Školní zralost vyžaduje určitou **samostatnost** a dovednost **komunikace s cizími lidmi**.

Komunikace

Dítě je schopno

- diferencovat své chování a způsob komunikace ve vztahu s různými osobami
- dodržovat návyky v rámci slušného chování – např. zdraví, děkuje, požádá

Samostatnost

schopnost
zvládnout konkrétní činnost
bez pomoci / přítomnosti
dospělého

- samostatnost v sebeobsluze
- samostatnost v plnění pracovního úkolu
- schopnost adaptace
- schopnost spolupráce

Emoční zralost

Emočně zralé dítě by mělo

- disponovat
 - přiměřenou mírou frustrační tolerance
 - schopností přijmout i neúspěch
 - určitou mírou emoční seberegulace
- umět ovládat svou přirozenou impulzivitu - neskákat do řeči, odpovídat a ptát se až po vyvolání.

Emoční zralost

- **Emočně zralé dítě by mělo**
 - být schopné odpoutat se od matky
 - projevit zájem o ostatní spolužáky, navazovat přátelství
 - umět ustoupit ve prospěch celku
 - dokázat se s dětmi dělit o přízeň učitelky.

Sociální a emoční zralost

Ukazatele, které nám mohou napovědět...

- Těší se dítě do školy?
- Má potřebu poznávat nové věci?
- Je samostatné v sebeobsluze? Dokáže se starat o své věci?
- Nedělá mu obtíže pozdravit, rozloučit se, poděkovat?
- Nedělá mu obtíže počkat, až na něj přijde řada?
- Má potíže se separací od rodičů?
- Zvládá své emoce a chová se přiměřeně zvyklostem ve známém prostředí?

Pracovní zralost

- je provázaná se zralostí citovou a sociální
- schopnost dostatečné záměrné koncentrace pozornosti na daný úkol
- přiměřený smysl pro povinnost, zodpovědnost, uvědomění, že je třeba úkol dokončit.

Školní nezralost

V oblasti fyzické

- nedostatečný vzrůst
- špatný zdravotní stav

V oblasti psychické

- nedostatečná vyzrálость CNS
- nezralost jednotlivých funkcí
- závažné vady řeči
- nedostatečná schopnost koncentrace pozornosti

V oblasti sociální

- nadměrná fixace na rodinu.

Mateřská škola - cíle

- Podporovat rozvoj osobnosti dítěte v oblasti citové, rozumové a tělesné
- Pomáhat v osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů
- Vytvářet základní předpoklady pro další vzdělávání dítěte
- Pomáhat vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do školy

Mateřská škola

Diagnostika nerovnoměrností
ve vývoji dítěte
vyžaduje úzkou spolupráci mezi
učitelem MŠ, rodičem, pediatrem,
logopedem

Posouzení školní zralosti

- spadá do kompetence školského poradenského zařízení – PPP a SPC.
- v případě potřeby – nezralosti a nepřipravenosti dítěte lze doporučit odklad povinné školní docházky

Při posuzování je zohledněno vyjádření

- mateřské školy
- pediatra
- logopeda
- odborného lékaře

Odklad školní docházky

O odkladu školní docházky rozhoduje ředitel školy, na kterou je dítě zapsáno

na základě

- žádosti zákonných zástupců
- doporučení školského poradenského zařízení a odborného lékaře, nebo klinického psychologa

Děkuji za pozornost

